

Tardor 2017

Traduir Ezra Pound

Francesc Parcerisas

Qualsevol lector que s'interessi per la poesia —i, en general, per la literatura—en llengua anglesa del s. XX, hi ha un moment en què es topa amb el nom d'Ezra Pound: com a amic i corrector de T.S. Eliot, com a secretari i *sparring* de W.B. Yeats, com a promotor de revistes i publicacions, com a estudiós del teatre de Lope de Vega, com a continuador de la feina d'Ernest Fenollosa, com a impulsor de la influència xinesa i japonesa, com a «traductor» de Properci, dels drames Noh, dels trobadors... com a impulsor del vorticisme, de l'imaginisme, de la renovació del panorama cultural europeu i americà, com a tastaolletes de la història política americana, de l'economia mundial, del sistema bancari, del feixisme mussolinià, com a referent de les joves generacions *beat* americanes, etcètera, etcètera. Ezra Pound es una mena de volcà entre la intel·lectualitat anglosaxona del s. XX, un volcà enlluernador i perillós.

Crec que el primer contacte amb Pound el vaig tenir, inadvertidament, gràcies a la traducció de dos o tres *Cantos* que el professor Arthur Terry va publicar a la revista *Ariel*. En aquella bella revista de la resistència cultural catalana, el tast que Terry donava era un glop d'aire renovador, iconoclasta (potser fins i tot massa). Però jo, aleshores, era encara un preadolescent i crec que només em va quedar gravat el nom. Molts anys més tard, esdevingut un lector més conspicu de la poesia anglesa moderna i establert a Bristol, vaig poder trobar alguns dels seus llibres, en especial del volum canònic dels *Cantos* —amb aquella sobrecoberta negra—editat a Faber & Faber, i en algun viatge als Estats Units, a les meravelloses llibreries de segona mà que hi havia a Santa Cruz, d'altres edicions o pamflets més moderns, molt sovint sota el segell de New Directions, els seus editors americans. M'interessava aquell personatge colossal que s'havia esforçat per remar contracorrent i que havia acabat —per afegir més llenya al seu «malditisme» provocador—empresonat al sanatori de St. Elizabeths durant gairebé tretze anys. I m'interessava aquella obra enciclopèdica i inconclusa, aquell vademècum que són els *Cantos*. Un llibre de poesia que és el compendi de tota una vida, un veritable *work in progress*, que barreja les pinzellades líriques, amb la transcripció d'ideogrames xinesos, fragments de factures, partitures musicals, records personals, cites d'economia o d'història, pastitxos d'altres poetes, referències mitològiques a Grècia, a les tribus africanes o a les doctrines confucianes.

Enlluernat per aquesta figura, vaig traduir *Cathai* (Empúries, 1985), la seva versió de poesia clàssica xinesa feta a partir dels apunts que Ernest Fenollosa havia deixat en morir (traduccions angleses a partir de les versions japoneses fetes pels intèrprets nipons de la poesia clàssica xinesa...). Crec que em quedà inoculat el verí poundià, perquè, alguns anys després, Pedro Ancochea i Elvira Cobos, de la llibreria Letteradura, em van proposar fer la traducció dels *Cantos* complets. Haurien sortit en aquelles edicions on van publicar l'*Ulisses* de Joyce i el *Mephisto* de Klaus Mann. Això era a la primèria dels anys 80; en vam parlar i, crec, que fins i tot van explorar la qüestió dels drets d'autor, però per la meua feina o perquè Letteradura va plegar, el projecte mai no es va arribar a endegar.

A finals dels anys 80, instal·lat durant un curs a Londres, vaig començar a acumular una extensa bibliografia: estudis, correspondència, biografies, versions en altres llengües... Recordo amb particular afecte el temps dedicat a estudiar la relació, tan fructífera com efímera, de Pound amb Gaudier Brzeska i el vorticisme, perquè m'hi semblà descobrir l'origen d'una part molt interessant

de l'escultura moderna (Brancusi, Hepworth, Moore...). També aleshores em vaig adonar que per traduir Pound sempre calia documentar-se a fons i que, per sort, no faltaven especialistes que havien anat desbrossant el camí. L'estudi de Wai-lim Yip ja m'havia estat essencial, anys enrere, per traduir *Cathay*, per exemple, i ara les obres monumentals i exhaustives dels *Cantos* anotats, primer d'Edwards & Vasse i després de Carroll F. Terrell, m'obrien portes per treballar amb més garanties. També m'hi podien ajudar les traduccions d'Eva Hesse, de Vázquez Amaral, de Mary de Rachewiltz o la monumental —aquesta posterior, més moderna— de Javier Coy.

Precisament per a Arthur Terry vaig fer a Essex un treball sobre els *Cantos* inicials i, aquell primer tast acabà esdevenint *Un esborrany de XXX Cantos* (Edicions 62, 2000) —una traducció que, tornat a Barcelona, vaig intentar inútilment que, comentada com calia, pogués servir-me de tesi—. Després em quedà al cap la idea de fer algun altre tast del conjunt dels *Cantos* i em semblà que *Els Cantos pisans* era el llibre que tenia més entitat: és un moment de ruptura i transició, un moment que correspon a la gran ensulsiada vital de Pound amb el final de la Segona Guerra, el seu empresonament i el neguit constant de veure com el món en què havia cregut s'ha esfondrat i com la seva obra queda en suspens i la seva figura, que ha estat estímul i motor per un parell de generacions, és motiu de reticències i queda en entredit. La feina de traducció d'*Els Cantos pisans* (Adesiara, 2016) és una feina de recomposició i restitució d'un *puzzle* gegantí. Sense cap material a l'abast, engabiat en una cella diminuta, a l'aire lliure, Pound anota records, somnis, reminiscències, converses que sent a l'atzar, els esdeveniments del dia a dia, fragments de poesia, notícies dels diaris que troba escampats... Però la tenacitat vital de creure en la seva obra, de ser capaç de donar sentit a allò que aconsegueix anotar —de vegades damunt un bocí de paper de wàter—és el que serveix —ha de servir, per força—de moll central de l'os de la traducció.

A diferència del que vaig fer a *Un esborrany de XXX Cantos*, a *Els Cantos pisans* vaig considerar que era necessari anotar el text per donar informació sobre tantíssims elements que, per als lector d'avui, són de difícil —de vegades, impossible—intel·lecció. En aquesta feina de tria de l'anotació —seguint sempre els estudis que abans he esmentat—em vaig adonar que, des del punt de vista de l'experiència traductora, potser seria interessant, en algun moment, de fer una traducció «expansiva» que incorporés al text mateix la informació de les notes. Segurament això contravindria els anhels poundians sobre l'essencialitat (paradoxalment monstruosa, exagerada) de la seva poesia, però potser serviria com a experiment per restituir al lector el ventall de referències culturals que donen sentit a l'obra de Pound. No sé si mai, algú, gosarà emprendre un projecte d'aquesta mena.